

Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

- Årgång 33 -

Nr 2 2020

SÖDERHAMNS KUST- & SKÄRGÅRDSFÖRENING ÖNSKAR ALLA MEDLEMMAR OCH LÄSARE EN RIKTIGT SKÖN SOMMAR TROTS AVSAKNADEN AV ÖSTERDAGAR OCH ANDRA ARRANGEMANG. MEN MED "BRÄNNINGEN" I HÄNGMAT-TAN ÄR SOMMAREN RÄDDAD!

Innehåll:			
Sid 2-3	Ordförandeord	Sid 10	Fotboll & Museibåtar
Sid 4	Vårkrönika	Sid 11	Slipen i Skärså
Sid 5	Stenhuggeriet	Sid 12	Lars Brolin
Sid 6-7	Båtbyggaren på Öster	Sid 13	Utkiken på Stormorshäll
Sid 8	Lotsarna	Sid 14	Flink mm
Sid 9	Bergqvistbåtar	Sid 15	Efterlysning mm
Sid 16 I CORONANS SPÅR			

Ordföranden har ordet

Ibland blir det inte som man tänkt sig. I förra numret skulle ordförandeordet ha varit mitt sista i Bränningen. Men så kom

något som kallas för Coronaviruset. Vi fick ställa in vårt årsmöte och nu tvingas vi ställa in alla arrangemang i sommar.

När årsmötet kan hållas är ännu oklart. Vi får återkomma i vårt höstnummer av Bränningen med förslag. Vi hoppas att läget då är annorlunda.

Många föreningar och organisationer har hållit sina årsmöten via nätet. Tyvärr har vi inte e-postadresser till våra medlemmar i vårt medlemsregister vilket gör att det idag är omöjligt. Att genomföra ett årsmöte via internet går, men det behöver förberedas noggrant. Valberedningar och andra grupper och kommittéer måste ha sina handlingar klara. Som ni känner till har vi varit utan valberedning i många år. Därför var det viktigt att få till en diskussion hur föreningen skall ledas om man inte lyckas få någon att ställa upp. Därför är det viktigt att ha folk samlade och diskutera lösningar tillsammans.

Nu när träningar och möten är inställda borde det vara lätt att hitta på annat. För att ha varit en

person som ägnat mycken tid åt att skriva artiklar, kallelser, ansökningar, resor till möten och seminarier blev det en kalldusch när Coronaviruset ställde till det. Efter några månader känns det tungt att försöka sätta sig ner för att skriva bara dessa rader.

Frågan är kommer föreningslivet att blomstra igen, när viruset har försvunnit, eller kommer det att göra det överhuvudtaget? Vi kanske måste leva så här för lång tid framöver. **Mötena kanske kommer att ske som på bilden.**

Tänk på avståndet och folksamlingarna men njut ändå så mycket ni kan av sommaren!

Lennart

En glimt från senaste styrelsemötet on line.

FOTO: Lennart Andersson

OMSLAGSBILD:

Morvikshararna, isfritt hela vintern 2019-2020, ganska unikt!

"Jäderbergs holme", med båhuset och fotografen står på "Nymans holme", som man ofta benämnde dessa öar förr.

Bilden tagen fredag den 21 februari kl. 16.47. - Vattenståndet på bilden +75 cm. (Lördag den 22 var det ytterligare +29 cm= +104 cm, enligt mätningarna i Ljusne.)

/FOTO: Sture Claesson

Vi Skärgårdsbor går i graven.

Skärgårdsföreningen är medlem i Skärgårdarnas Riksförbund som ger ut tidningen Vi Skärgårdsbor med 4 nr pr. år. Tidningen skildrar förbundets verksamhet runt om i landet och är mycket uppskattad bland myndigheter, medlemmar och organisationer.

Nu har styrelsen plötsligt beslutat att lägga ned tidningen med motiveringen att den är för dyr i produktion. Den skall ersättas med en digital utgåva. Eva Widlund från Vinön har varit redaktör för tidningen i alla år, sedan starten 2007. Hon pensioneras nu. Vem som skall ta över den digitala utgåvan är ännu inte klart. Jag har varit motståndare till nedläggningen, men eftersom jag avgått ur styrelsen och ingen annan protesterade så blir höstnumret det sista. Mycket tråkigt. Hemsköborna som tecknats av Anders Persson från Söderhamn, torde också gå i graven. En mycket uppskattad serie. Inte heller här har det blivit som man tänkt, men denna gång kan man inte skylla på Coronaviruset.

Skarvproblematiken

Ute i skärgården hörs det allt fler smällar. Jakten på Skarven är igång. Hur det går med de andra åtgärderna har vi inte fått besked om ännu. Andreas Håberg med medhjälpare jobbar hårt med att slutföra de projekt man fått tillstånd till. Till hösten får vi rapport om hur det gått.

FOTO: Lennart Andersson

På vår hemsida <https://skargardsforeningen.se/skarv/index.html> kan du läsa om Skarvseminariet, alla frågor som dök upp. Ansökningar, beslut samt föredragningarna från kommunen och Länsstyrelsen.

Vi kommer att i nästa nr med rapporter vad som hänt i sommar. Vi har också ett meddelandeformulär där du kan skicka in dina synpunkter, rapporter eller idéer om hur vi kan begränsa Skarvens negativa påverkan på vår skärgård.

Utnyttja detta och ge din röst vingar!!!

Lennart A

FOTO: Hans Fryklund

Hamnen i stilla lågsäsong.

Det har gått ett halvår sen vi lämnade ön. Nu är det april och tid att återses. Nordvästen håller på att blåsa ut efter en veckas ideliga omtag och vi stävar ut från Dragedsviken i syrrans Storm Janne. Kallt, men härligt.

Den så kallade vintern var ju ovanligt lugn, men någon åverkan hittar man

Våren vinner. Grönt på gångstigen! Och en grönskande hätta på huggkubben.

alltid när man klivit i land på ön. Jo men visst, en bräda från sjöbod-dörren ligger

på marken och golvet i båthuset ser ut som om någon hållt ut vitfärg över det. Fågelträck. Suck. Men denna vända förblir

Kurt och Katarina hjälps åt att sjösätta skötekan...

...medan Andreas har paus från både jobb och Sjöräddning för att sjösätta bryggan.

golvet oskurat. Här finns annat att göra.

Luften i stugan är råkall med den omisskännliga doften av långvarig o-eldning och o-vädning. Upp med fönstren och bakdörren, ut med täcken, bäddmadrasser, kud-

Nu ska här mockas!

dar och filter, på med fotogenkaminen medan Bengt hugger upp ved. Jag sätter mig över att kaminen är av märket Corona och dunkar igång den.

Sen packar jag upp mat och annat medan Bengt utrustar sig med stövlar, handskar, sopsäck och skyffel och tar sig an fjolårets lämningar på dass. Jag hämtar vatten från pumpen. Hurra, det är gott om varan, men så är vattenståndet heller inte särskilt lågt.

Vi tänder björkträn i braskaminen och kommer sen att mata elden i typ nio timmar för att få bort vintern ur stugan.

Ute är marken täckt av brungult fjolårsgräs, men det gröna börjar bryta igenom och syrenbuskarna knoppas. Vid stugväggen trängs minsann ett litet gäng modiga påskliljor. Och solen tittar fram!

Vi är inte många själar på ön. Det är Bengt och jag, min syster Else-Marie Wannberg Eriksson, systersonen Gunnar Levin, Kurt och Katarina Halvarsson och Andreas Sjölén. Alla är vi upptagna med olika sysslor, men mot kvällen pustar vi ut. Snart står vi kring Gunnars utegrill, iakttar vederbörigt avstånd till varann och språkar med vinglas i hand. Och enas om hur lyckligt lottade vi

är, som har skärgårdsvisten inom den egna kommunens hank och stör. Alla har inte den turen denna egendomliga pandemivår.

Else-Marie i fören, son och skeppare Gunnar vid rodet.

När jag sent omsider törnat in är det varmt och skönt i stugan. Bengt är ute på

Braskamin ger gudabenådad värme i vinterutkyld stuga.

strövtåg i jakt på bra bilder på Vintergatan. Det är läge i natt, det är klart väder och stjärnhimlen bjuder på all sin prakt utan stadens störande ljus.

Visst hittade Bengt Vintergatan! Här med det gamla fiskarkapellet i förgrunden.

- I morgon måste vi packa ihop och dra västerut igen. Men nu ska det inte dröja länge innan vi är tillbaka.

STENHUGGERIET PÅ ÖSTER

I förra numret av Bränningen meddelades:

Lennart Svedberg har under sina efterforskningar i tidningslägg hittat en notis om Uno och Sven Pettersson från Hanebo, som 1913 öppnar stenhuggeri på Ö. Storg. 31. Granne till Ö. Storg. 29, som det handlade om i förra Bränningen. Vilka var Uno och Sven? Nya frågor, som man gärna vill ha svar på. Vi återkommer till det... skrev vi i förra Bränningen... /Red.

...men tyvärr inget nytt om Uno och Sven, men släktforskare Tore Haglund har hittat uppgifter om stenhuggare, ingenjör, fabrikör M. Pettersson, som 1920 köpte huset "Ålen 5" Ö. Storgatan 29, som han byggde om och som åren 1982-2000 ägdes av Hjördis Östlund och Östen Stenberg. Här är ytterligare tre gamla bilder

Familjen Pettersson.

namn	född
Knut David <u>Martin</u> Pettersson	1883-01-01 i Kvillinge, Östergötl. län
<u>Emmy</u> Viktoria f. Andersson	1889-03-02 i Östra Eneby -"-
d. <u>Alva</u> Viktoria	1914-06-21 i Söderhamn
s. <u>Arne</u> Martin	1917-05-15 -" -
d. <u>Lajla</u> Margareta	1920-05-21 -" -

Martin och Emmy gifte sig 1912-09-07. (källa: Arkiv Digital AD AB)

Brandväggen av tegel på den vänstra bilden finns kvar (se bilden nederst). Stentrappen på högra bilden har på senare år blivit kantsten på uteplatsen.

Lajla jobbade i charken på Domus i Söderhamn och var gift med taxichaufför Nilsson. De fick sonen Christer och familjen bodde i "Gurkan". Vart Alva och Arne tog vägen finns ännu inga uppgifter om.

Hör gärna av dig om du vet mer om detta! /Red.

Mamma Emmy, Alva och Lajla på gården som vetter ner mot stan. Adress Ö. Storgatan 29.

Fruktplockning hos Petterssons på Öster. Lajla på stegen och mamma Emmy håller i.

Hela familjen Pettersson. Pappa Martin i högerkanten, mamma Emmy, Arne, Lajla och Alva (t.h.).

Tomten med det vita huset är "Ålen 5" med Östra Storgatan på andra sidan huset. De två garagen som Östen Stenberg byggde och där han byggde båten. Läs om det på sid. 6 och 7. Brandväggen syns bakom garagen, allt som det ser ut idag 2020.

Foto: Sture C.

ÖSTEN STENBERG, BÅTBYGGAREN PÅ ÖSTER

Berättelse och bilder av Hjördis Östlund och Dorothy Löfgren, Östen Stenbergs sambo resp. dotter. /Sammanställt av Sture Claesson./

Östen Stenberg, född den 13 augusti 1919, flyttade 1982 till Söderhamn till Hjördis Östlund och nyinköpta huset, "Ålen 5", vid Ö. Storgatan. Hjördis och Östen hade träffats på en semesterresa till Medelhavet.

Östens "livsmål" var att bygga en egendesignad träbåt. Som pojke byggde han kanoter av ribbor och säckkväv från lastskutor i hamnen hemma i Karlsborgsverken.

Men de första åren på Öster hade Östen och Hjördis ägnat åt att rusta, bygga om och bygga till, ny verkstad och två nya garage. Nu kunde båtbygget sättas i verket!

Frågan är om inte Östen hela tiden sett chansen/möjligheten att få bygga en båt, tror Hjördis.

Genom kontakter i Härjedalen fick han tag i kvistrena frötallar. Lastbilen från Söderhamn blev alldeles för överlastad, så de valde småvägar till den lilla sågen i Slammorfors i Norralla. Hjördis och grannarna på Öster vakade i ängslan...detta var ju före mobilernas tid...

Det här timret borde sågas i ramsåg. "Det är så man kan gråta", sa grabbarna på Slammorfors, när de tvingades använda den utrustning de hade, cirkelsåg.

"Får nog inte se sånt virke mer". Nåja, det blev ändå vackra travar till tork.

Så började jakt på självväxta krökar till spant. Östen tog löfte av stadsskogvaktaren och bästisen Bengt Källman och Östen finkammade markerna. Bengt, konsumhandlaren, poeten, trubaduren och konstnären kunde stigarna i sina diktarlunder. Men något som passade till stäven hittade de inte.

MEN, så var vi på hemväg från vår hjortronplockarresa med fyra hinkar hjortron och fiskfångst och då...

"Jag måste kissa - vi ska väl ha kafferast -

hoj, hoj"! Östen svänger in på ett kalhygge, kan inte hålla sig, brakar in i skogen. Så tillbaka för att hämta yxan och sågen, som vi hade tagit med i bilen...

"Jag har hittat stäven!" ropar Östen. Det hugger och hugger och hugger... Jag väntar på att någon skall komma från närmsta by... Långt om länge kommer Östen med sitt "byte". Vi fick fälla ner baksäte och möblera om lasten... Livsfarligt vid en snabb inbromsning, den stora kroken bakom nacken, hjortronen, frysta fiskpaket, blodbad, dong-dong! Hem kom vi i alla fall, i skymningen...

Kvistfria frötallar från Härjedalen skall transporteras till Slammorfors såg i Norralla.

Kvistrent virke, som väntar på vidare bearbetning, ligger nu hemma under tak på Öster.

Garaget fick bli båtbyggarverkstad. Hjördis blev "gräsänka" 1987-1988 när Östen "bor" med sitt båtbygge och knappt ger sig tid att äta.

Kvistfritt var det här! En slät bordläggning och en len yta att bara njuta av...

Fr.v. Östen, hans lillasyster Elsa, som blev "gudmor" till "M/S Hjördis" och Hjördis. Snart dags för sjösättning med den gamla hamnkranen!

Bara att se denna bild på den första sjösättningen, får det att pirra i maggropen, en härlig känsla, som att bli mamma eller pappa. Östen kan verkligen känna sig stolt!

Båten växte fram, steg för steg. Virket skulle basas för att bli lättböjligt. Bronsskruv, lim och spik. Rejäl kapellväv kom från en markis som Östen kom över vid en husrivning i sta'n. Motor skulle installeras, den tilltänkta byttes ut mot en nyare från Åkerströms. En Volvo Penta på 18 hästkrafter.

Frågade man Östen var och hur han lärt sig allt han kunde, svarade han bara:

- "Jag lärde mig när jag gick förbi"...

Ja, han kunde det mesta... men inte spela dragspel...

M/S Hjördis speglar sig i kvällssolen vid Örskar. Vi är på hemväg till Söderhamns-farvattnen efter en treveckors äventyrs-

resa längs ostkusten. Genom Mälaren till Skokloster och Dalbyviken, Fyrisån upp till Uppsala, Stockholm (Lovön och Reymersholme), södra skärgården genom Skurusundet, Baggensfjärden. Sedan kanalen till en gästhamn nära en hög bro. Vi hade fått ett uppdrag som kattvakt hos Östens brorson, som skulle till Norge med travhästar. Sedan hemresa norrut, blev mobbade vid Möja men det ordnade sig och vi kom hem.

-Nu finns "M/S Hjördis" i Väneren, hos ett av Östens barnbarn.

-Östen gick ur tiden i november 2012.

I kölvattnet syns finlandsbåtarna. Östen hade även den drömmen, att någon gång göra en resa i Finska farvatten.

Och till höger har Hjördis full koll i kabyssen i eftermiddagssolen.

Här vande sig Söderhamnarna att se M/S Hjördis, på sin plats i hemmahamnen i Söderhamnsån under nära 20 år, från 1988-89 till runt 2008. Sedan blev det några år på land. Östen hade fått problem med sina ögon. På andra sidan järnvägen ligger Öster med kvarteret "Ålen 5".

LOTSARNA GÅR OMBORD

Text och bilder Curt Risell

Lotsväsendet i Sverige och Finland grundades 1696. Ett kvarts sekel senare, 1721, fick Söderhamn sina första lotsar. Det var samma år som den ryska flottan seglade in i Söderhamnsfjärden och plundrade och brände. Ett 60-tal galejor nådde Söderhamn, som stacks i brand.

Båtsmännen Anders Thyr och Pierre Sundberg på lotsstationen.

Båtsman Anders Thyr vid "rodret".

Söderhamn ålades av den svenska överheten då att utse tvenne lotsar till, som det hette "Örlogs- och transportfartygens beledsagande".

De båda lotsarna Lars Pryss och Måns Norling, som "förmentes ha den västra sjöstranden sig bekant, dock icke längre än mellan Gävle och Agön vid Hudiksvall".

De två lotsarna hade sitt lotsuppassningsställe på Storjungfrun. År 1734 hade Söderhamn 8 lotsar och lotsdrängar. Men deras verksamhet fann ingen nåd hos handelsmän och redare som klagade bittert över de nya pålagorna det innebar. "Lotsplågan voro därför odräglig och icke svarande mot lastens värde" hette det bland annat. De styrande tog intryck och lotsarna i städerna efter Norrlandskusten togs bort.

Sjöfarten ökade med åren och 1810 var lotsarna tillbaka, nu uppskattade och för att stanna.

Som ett exempel på sjöfartens omfattning i Söderhamnsdistriktet kan nämnas att år 1876, under sågverksepoken, låg inom tull-distriktet, den 3 juni inte mindre än 240 fartyg under lastning.

Den 3 december 1881 kunde man läsa i tidningen Helsingen: "Lotsarna å Storjungfrun flyttade i torsdags från denna sin station till lotsplatsen Lilljungfrun. Af de därest nu befintliga 12 lotsarna tjänstgör dock blott halfwa antalet i sänder, eller hwarannan vecka så länge sjöfarten är öppen".

Från början hade man bara övernattingsstugor på Rönnskär. Officiellt förlades lotsstationen till ön under

namnet Lilljungfruns lotsplats. Att den fick det namnet berodde på att det fanns en lotsstationen i Byske i Västerbotten som hette Rönnskär.

Båtsman Pierre Sundberg utanför Orrskärshamnen.

År 1972 flyttade lotsarna i land till den nya stationen i Ljusne vid Ljusnans mynning. Där stationerades också Sveriges första kvinnliga lots i slutet på 1900-talet.

I dag är 4 lotsar och 6 båtsmän stationerade vid stationen.

Under den mest intensiva perioden under sågverksepoken var Söderhamn

en av de största exporthamnarna av såga trävaror i Sverige.

Nu, 150 år senare, är Söderhamn också den största exporthamnen av sågade trävaror. Skillnaden när det gäller sjöfarten är att antalet fartyg är avsevärt färre men samtidigt också avsevärt större. Det är en trend som man noterat år från år.

För lotspersonalen vid stationen i Söderhamns innebar det att man under 2019 hade 344 lotsuppdrag till och från hamnarna i distriktet.

Djuphamnen Orrskär hade 154 lotsuppdrag, Vallvik 62, Långrör 52, Ala 37, Sandarne 26 och Stugsund 13. Jämfört med året innan var det något färre lotsuppdrag.

BERGQVISTBÅTARNA

Del 4

FOTO: Sture Claesson

Här kommer fjärde avsnittet i Bränningens artikelserie om Bergqvistbåtar som såldes till Söderhamnsområdet. **Anders Torén** berättar om den sannolikt sista träbåtsepoken. Har du minnen eller uppgifter i detta ämne eller har du kanske fler bilder, så hör gärna av dig till Bränningen.

Vi hoppas att Bränningens läsare skall finna denna del av Söderhamns skärgårdshistoria intressant och läsvärd.

Barnen heter Inga-Lill Tapper, Eivy Tapper och Karl-Axel Flodberg. De vuxna är Lisa Tapper och Karl-Erik Flodberg.

Njut bara av denna skapelse på bilden, ett bevis på en hantverksskicklighet som nu mer eller mindre fallit i glömska!

Karl-Erik Flodberg fiskade med båten på Krokskär nära Tuppsundet i Söderhamns skärgård. Båten hade beteckningen **SN 25**.

Båten såldes 1952 till Göran Christiansson men återköptes av K.E. Flodberg. 1958 såldes båten till Sven Erik Ängwald i Humlegårdsstrand. Motorn byttes till en fyrcylindrig Ford diesel.

Båten var ankrad vid Tärnharet och strandade för sydlig kuling på Agön 1968-69. Arvid Brolin, Enånger bogserade den till Finnicka där den reparerades. Sedan såldes den till Hugo Waldefalk, som i sin tur sålde den till Hudiksvallsgrabbar. Båten var plastad på senare tid.

/Anders

Båten var ankrad vid Tärnharet och strandade för sydlig kuling på Agön 1968-69. Arvid Brolin, Enånger bogserade den till Finnicka där den reparerades.

BYGGÅR	TYP	MÅTT
1948	Öppen med akterruff	26' x 9'
BORDLÄGGNING	SPANT	MOTOR
Ribb	Galv. järnspant	Drott 10-13 Hk
LEVERERAD TILL	PLATS	
K. E. Flodberg	Söderhamn	

Vid Krokskär. I fören Haldor Henriksson och vid rodet Karl-Erik Flodberg.

HUR FOTBOLLSLAGET "Boca Junior" FICK SINA BLÅ-GULA FÄRGER

En sällsam historia, som har med hav, Söderhamn och Öster att göra - och med fotboll. Berättad för Bränningen av sjömannen och medlemmen i Skärgårdsföreningen **Denny Månsson** (74). Denny, född i Helsingborg, har under 50 år seglat på de sju haven för olika rederier. Först i "Johnson Line" och de sista 15 åren som befälhavare i andra rederier. Nu är han aktiv i Söderhamns Kust & Skärgårdsförening.

På Stenskär vid Stenö har Denny med familj sin stuga, som ni ser här också hör till historien! Kommunen fick en fråga från ett fotbollslag i Sydamerika om en sjökapten Törnberg och den då arkivanställda Elenor Svensson letade fram och skickade hans porträttbild till Buenos Aires. Nu finns den på fotbollslagets hemsida.

I Buenos Aires, Argentina, bildades fotbollslaget Boca Junior 1905. Inom laget diskuterades livligt vilka färger fotbollslaget skulle ha. De kunde inte komma över-

Först in i hamn på morgonen kom ett av Rederiaktiebolaget Nordstjernans (Johnson Line) ångfartyg. Flaggan var gul och blå och skorstenen hade samma färger. Därav bär Boca Juniors spelare "våra svenska" färger.

Befälhavare ombord var Magnus Victor Törnberg från Söderhamn. Magnus Victor Törnberg föddes på Öster i Söderhamn år 1858. När han var sexton år gick han till sjöss på segelfartyg och avan-

cerade så småningom till befälhavare på såväl segel- som ångfartyg. Han gifte sig med Anna som ofta följde med honom på hans resor. Sonen Victor Louis Anatolius föddes i New Orleans 1890 under en av dessa resor. År 1908 gick Magnus Victor i land och tillträdde tjänsten som hamnkapten i Söderhamn. I Söderhamn bodde de på Gäddan 1 (Öster) och i sommarhuset på Lars Jons holme (Stenskär). Magnus Victor dog den 24 oktober 1916. Gravstenen finns på Söderhamns kyrkogård.

/Denny

ens utan spelade hela tiden i olika färger. En dag år 1907 kunde de enas om en sak. Färgerna på det första fartyget som skulle anlöpa hamnen nästa dag på morgonen skulle de ta.

Våra Museibåtar snyggas upp

Anders Regnander har genom Resurscentrum i Söderhamn gjort ett enastående arbete med att snygga upp två av föreningens fyra museibåtar. De kommer nu att värdigt berätta om en forn båtbyggarkonst.

I nästa nummer av Bränningen kommer mer om de fyra båtarna som föreningen kan visa upp på Fiskaremuseet, denna **Nyman-Olsson-båt**, en **Elffors-båt**, en **Forsbacka-eka** och en **Forsbacka-båt**.

Anders Regnander med Skärgårdsföreningens Nyman-Olsson-båt på Resurscentrum i gamla Brandstationen på Norra vägen.

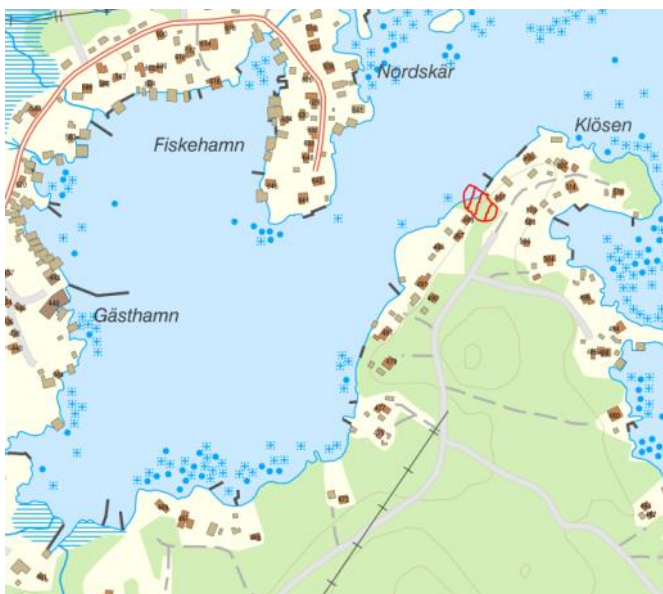
FOTO: Anders Regnander

ALLA BÅTÄGARE ÄR VÄLKOMNA TILL NYGAMLA SLIPEN

1964 beslutade Skärså fiskareförening att bygga en gemensam båtslip vid den plats där den finns i dag, på ud-den Klösen nära inloppet till Skärsåfjärden.

Diskussionerna om en gemensam båtslip hade pågått ända sedan 1947. Tanken var länge att anlägga den vid den nya kajen på Däskär, den som kallas Nykajen. Efter en hel del utredande, blev emellertid slutsatsen att bygget skulle bli alldeles för dyrt, berättar Roger Bergström som läst fiskareföreningens protokoll under sitt arbete med att skriva en bok om Skärså.

I början av 60-talet hoppades föreningen på statligt stöd från Sjöfartsstyrelsen och kostnadsförslaget för en slip, fortfarande i närheten av Nykajen, låg på 47 000 kronor (cirka 550 000 kronor i dagens penningvärde), men det blev inga sådana bidrag.

Slipens placering markerad på kartan.

Storleken på anläggningen på Klösen och den slutliga budgeten blev därför betydligt mindre, 4 000 kronor. Till det kom säkert en hel del ideellt arbete.

Under årens lopp har ett antal renoverings- och förbättringsarbeten genomförts vid slipen på Klösen, men för några år sedan gick det knappt att få upp några båtar där. Den gamla vagnen var sönderrostad och något radikalt måste göras.

Skärså fiskareförening, som äger slipen, fick 2018 stöd från EU:s landsbygdsutvecklingsprogram Leader för att renovera hela anläggningen, bland annat med en helt ny vagn. En ny automatiserad styranordning installerades också.

Över 200 timmar ideellt arbete lades ned. Taket för det beviljade stödet låg på 212 000 kronor, men det räckte med knappt 180 000 kronor.

-Vintertid kan ungefär fem båtar vara uppdragna där, men tanken är att slipen ska kunna användas av vilken båtägare som helst vid behov under båtsäsongen. Förra sommaren hade vi upp en båt i gästhamnen som fått fel på propellern, säger Torbjörn Östrin från Skärså fiskareföreningens styrelse.

Fiskareföreningen är nuförtiden en hamnförening för bofasta i Skärså, men ett villkor för att få EU-stödet var att allmänheten skulle få nyttja slipen.

-Den är utmärkt på GPS-kartan och det finns inte så många båtslipar tillgängliga i Hälsingland. De som finns med på kartan är i Ljusne, här och i Stocka, säger Torbjörn Östrin.

JOAKIM WESTLUND

Allmänheten är välkommen att nyttja slipen.

Ett villkor för att få EU-stöd var att allmänheten skulle få nyttja slipen. Det krävs då att någon från föreningen är med vid upp- och nedtagning. Den som vill nyttja slipen kan kontakta Skärså fiskareföreningens ordförande Dennis Westlund på 070-327 62 33. Den nya taxan är ännu ej fastställd. Slipen är utmärkt på GPS-kartan.

Slipen byggdes inne i hamnen vid Rolf Perssons sjöbod och flottades sedan flytande på tomfat till rätta platsen och lades på plats med hjälp av F:a Frakt & Kusttjänst.

FOTO: Torbjörn Östrin

Ovanför den nya slipen utrustad med ett eldrivet spel finns plats för fem båtar. För tillfället ligger tre båtar upplagda.

FOTO i nov.2018 Roger Bergström.

LARS BROLIN

Här fortsätter Bränningen med ytterligare några bilder från vår medarbetare Lars Brolin, som ju gick ur tiden den 12 oktober i fjol. Han lämnar ett stort tomrum och stor saknad efter sig. En tröst är dock att en del av hans livsverk finns bevarat i databasen DiBiS under rubrikerna "Lars Brolin" och "Lars Brolins samling", tillsammans 3 042 bilder. Nästa sida är också på ett initiativ från Lars Brolin.

Dessa bilder är från början av 1960-talet, snart 60 år sedan och skildrar både människor och miljöer. Gamla Söderhamnare känner nog igen sig.

Urinoaren vid järnvägs-muren med Alf Truedsons möbelsnickeri på andra sidan spåret. På dibis kan man läsa:

"I början av 1940-talet tillverkades, förutom möbler, träleksaker, små fyrhjuliga kärror, dockvagnar mm.

Vi unga grabbar, som jobbade där hade till en början 8 kr per

En taktfast promenad på Köpmangatan, långt före gågatans tid.

vecka, kunde höjas till 10 kr och i enstaka fall till 12 kr per vecka. Men kul var det! G.M."

"Kalle Broncha" på en av bilderna, var något av ett original i Söderhamn. Karl Johan Brolin hette han och levde 1904-1966.

Visst känns det som en idyllisk småstad...

Fem bilder, ett tiotal herrar och en dam, ännu inte identifierade.

Hör av dig till Bränningen om du känner igen någon, eller om du har någon annan kommentar eller minnen! /red.

Tre herrar har varit och lämnat på trycket. Alf Truedsons möbelfabrik på Öster på andra sidan spåret. Nu ligger bussterminalen här.

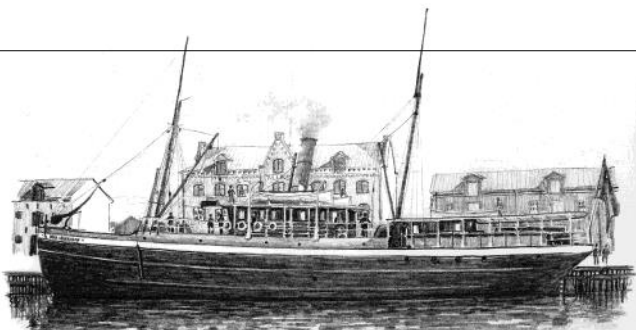
Herrarna är tillbaka på Nygatan

Dags för en pipa rök.

Nygatan nära ån, han till vänster kallades för Kalle Broncha, (skriver Lars Brolin, men det är nog tveksamt –red.). F:a Specialbilds skyltskåp på väggen. Grindstolpen till Forsbergs gård är på luten. Gatan sjunker.

Den första "NYA SÖDERHAMN", 1865-1882, framför Tullhuset i Söderhamn. Nästa "NYA SÖDERHAMN" fanns åren 1898-1910.

Ett tidningsurklipp från Söderhamns-Kuriren 1962, som Lars Brolin sparade till Bränningen. I artikeln berättas om ett brev som sändes iland med en drake. Lars har antecknat i kanten på urklippet:

"Jag har detta brev. Detta brev sändes iland med drake den 3/12 1867, fel i texten." Mer förklaring till detta kan vi inte få, eftersom Lars är borta. Vi får fundera själva...

/Red.

Utkik på Stormorshäll rapporterade fartygen

Isen låg kvar ända ut till havs det året, 1867, som gått till historien som ett av de värsta nöd-år som övergått landet. Även i Söderhamn kom man att teckna detta år till minnet av en lång ohygglig mardröm. I professor Dag Strömbäcks samlade minnesanteckningar, Folkminnen från Söderhamn, utgör sidorna om svältvintern 1867 det dystraste kapitlet.

Snön, isen och kylan blev eftersom vintern led, den isolering från yttervärlden som vållade en skriande hungersnöd när vintern behöll sitt grepp långt in i maj. Men även om man kunnat nå förbindelse med yttervärlden hade folket där ingenting att avvara.

På själva midsommaraftonen 1867 kom äntligen undsättningen. Två båtar lyckades forcera den ännu kvarliggande isen ända in till Stugsund. Det ena fartyget återvände då efter en stormig månadsång resa till Riga, där den tagit in last av ryskt rågmjöl, s.k. mattmjöl som fått benämningen av att det embal-lerades i grov ryastillverkad bast-väv i mattformast. Heia Söderhamn var ute på isen och mötte brolinrederiets fartyg **Nya Söderhamn** som fört av kapten Törnros klarat den svåra seglatsen över Bottenhavet och Östersjön. Folk stormade Nya Söderhamn som hungriga vargar, det berättas i boken att hungern glödde som vansinne i många ögon och man kastade sig över avskrädestun-orna som stod invid hackbrädet, förde tunnorna ner på isen och giupade i sig av det som fartygets besättning ratat under över-ressan.

Men det hade inträffat drama-tiska saker innan man från ut-ikiken på Stormorshäll äntligen skymtade Nya Söderhamn på in-

gående över Ljusneboten. Stor-morshäll användes på den tiden som utkiksplats mot havet. När fartyg väntades fanns alltid un-der dygnets ljusa timmar poste-ring på övre hällan vid Stormors. När fartyget skymtade i fjärran hade utkiken att ränna närmas-te vägen genom skogen ner till redaren eller närmaste befall-ningsman i skeppsrenden, vil-ken därvid skrev ut ett budskap om fartygets ankomst och detta anslogs på väggen i rådstugans för- rum, dit folk vallfärdade för att studera »skeppslistan» och dit dom denna nödarsvär gick oftare än vanligt.

I en humoristisk passus i den eljest mycket kärva skildringen från hungervåren i Söderhamn heter det: Fram emot midsom-martiden fanns inte så mycket mjöl att man kunde fylla tum-gropen i handleden, i stans bu-tiker fanns bara brännvin och krinoliner!

Men i nästa stycke redan åter-kommer man till nödläget och skriver: Isbergen ute till havs kvarligga ännu den 20 juni och de gamle kan inte minnas en lika svår tid på över 8 år.

När man i dag genom att slå numret till lotsarna på Rönnskär kan få besked om när en väntad båt är synlig — om inte annat så på radarskärmen — förefaller utvecklingen under ett knappt århundrade rent överväldigande. Och hur kapten Törnros på Nya Söderhamn klarade en »trådlös» förbindelse med land i samband med hemfärden från provianterin-gen i Riga verkar som ett kapi-tel ur en science fiction-historia av just år 1867. Historien är för övrigt rena äventyrsberättelsen ä-ven i dag.

Redan över Östersjön hade Nya Söderhamn haft besvärligt väder, men sedan man klarat Alands

hav och låg innanför Finngrun-det kantrade vinden till nordost och växte till full stormstyrka. Sjön bröt över och belägenhetens allvar växte både för fartyget och dess besättning samt för den dyr-bara lasten, som var dubbelt vär-defull med tanke på nödläget i Söderhamn. Kapten Törnros be-slöt gå in till Gåsholmarna, som det heter i berättelsen, för att söka lå och invänta bättre väder.

Men dagarna gick och nordos-ten låg på med oförminskad styr-ka. Det var otänkbart att sätta iland något budskap med en liv-båt. Törnros visste alltför väl att han var väntad i hemmahamnen och — heter det i skildringen — påhittig som Törnros var förfär-digade han en drake av spjälor och segelduk, fäste ett brev vid draken och lät den segla med stormen in över land.

Brevet lydde ordagrant:

»Inkomme till Gåsholmarne i svår storm, allt väl, sender det-ta bref iland med drake eme-dan annan Kommunikation med land ej kan ordnas. Med största högaktning Er. Törnros.

Brevet var ställt till skeppsre-dare Brolin och i skriften angav Törnros också, att den som hit-tade meddelandet omedelbart skulle ta häst och fara till Sö-derhamn, uppsöka skeppsredaren Brolin och där även få ersättning för sina besvär.

Tursamt nog upphittades bre-vet av en bonde i Hamrånge, vilken följde brevet anvisningar och körde skyndsamt till Söder-hamn.

Några dagar senare bedarrade stormen och kapten Törnros kun-de lätta och fortsätta resan hem. Och därmed har vi knutit sam-man vår korta skildring av den dramatiska räddningsaktionen som slutade lyckligt i Stugsund på själva midsommarafton år 1867.

FLINK

Då och då kommer till mig följande meddelande: **"Hej, någon vet mer om en bild du hanterar på DiBiS"**. Det hände den 4 april och då blir det spännande att kolla vilken bild det kan vara och vad någon har att berätta. Detta meddelande gällde bild **XSF00159** en bild på en modell av Flink I, som finns på Museet i Söderhamn. Så här löd meddelandet:

Modellen av Flink I är gjord av Gustaf Adolf Frunck född 1880. Han gjorde ytterligare två modeller i olika storlekar. Frunck var ångbåtsmaskinist på båten i början av förra seklet.

Namn: Fredric Klang

Jag tog kontakt med Fredric Klang och undrade om han kunde berätta mer och fick detta svar:

"Gustaf Adolf Frunck var under många år maskinist på Flinken. Han föddes 1880 och växte upp på Öster i Söderhamn. Hans far jobbade också inom sjöfartsnäringen. Efter att Gustaf Adolf gift sig och skaffat familj flyttade familjen till ett hus som han byggde i Norrmyra i Söderhamn. Där bodde han till sin död 1951. Huset såldes och är sedan länge rivet.

Gustaf Adolf Frunck är min mormors far och det var mor-

mor som i min barndom berättade om honom.

Han ska ha gjort tre modeller av Flinken av vilka två var priser i något slags lotteri. Den som vann en av modellerna skänkte den senare till Söderhamns museum.

Den minsta av modellerna behöll Gustaf Adolf själv. Den är numera i min ägo. Jag bifogar en bild.

Vänliga hälsningar Fredric Klang"

/Sture Claesson

RÄTTELSE, och vad hände då?

Denna Stugsunds bild från 1960-talet, publicerad i förra Bränningen och tagen av Lars Brolin, har nu fått korrekt text tack vare Ingrid Ullberg, 95, som bor i Söderhamn och läser Bränningen. Hon berättar:

"De två herrarna på promenad längs järnvägen i Stugsund är kusinerna Herbert och Nils Flodman som en gång jobbade på Mariehills såg. I mitten på 1960-talet flyttade de till Stugsund. Herbert var min pappa".

Bränningens redaktion tackar Ingrid för dessa uppgifter!

Och vad hände då? Jo jag fick visa det album som jag haft liggande sedan arbetet med boken om Mariehill

och som tillhört familjen Flodman i Mariehill! Ett album som Sigvard Björck, som är borta nu, fått eller fått låna av någon. Nu kunde jag lämna albumet till Ingrid, som hörde ihop med albumet, och be henne kolla om hon kände igen fler bilder.

Och vad hände då? Jo Ingrid sa, vänta skall jag gå upp på vinden och hämta en kopparkittel som min make frisör Hubert Ullberg en gång fick av Laurin som bodde i Kv. Gäddan, nu Fiskaremuseum. Den hör hemma där, men ni får göra vad ni vill med den.

Än en gång stort TACK Ingrid!

/Red.

EFTERLYSNING

Vi söker en tändkulemotor!

Motorn på bilden fanns utanför Gävle Varvs Historiska Förenings visning av ångdrivna slipen i september 2018, ett mycket snyggt bygge för demonstration av en tändkulemotor.

Vår ambition är att kunna skapa något

liknade till vårt Fiskaremuséum. Steg nummer ett är att hitta en motor som fungerar eller är möjlig att få i fungerande skick. Har du en sådan som du kan donera till Skärgårdsföreningen eller vet du var vi kan hitta en, kontakta oss.

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Lennart Andersson

lennander39@gmail.com

0270-285539, 0270-33030, 070-8168411

Kassör

Barbro Olsson

grimshararna@gmail.com

0270-149 15 073-0235755

Sekreterare

Hans Fryklund

hans.fryklund@gmail.com

0270-281108, 070-5424855

Övriga styrelsemedlemmar

Astrid Forslund, Håkan Elffors-Johansson, Bengt Hedman,

Anders Burman, S-G Johansson, Denny Månsson

Suppl: Görgen Larsson, Sven-Åke Söderlund

Redaktion Bränningen

Lennart Andersson (ansv. utg.), Hans Fryklund (research o. IT),
Sture Claesson (sättning o. layout), Curt Risell

Hemsida: www.skargardsforeningen.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Vi finns också på Facebook, sök på
Kust & Skärgård Söderhamn
Kolla du också!

Kust & Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv.

Se vår hemsida <http://www.skargardsforeningen.se> under **Aktuellt**.

Där finns våra träffar inlagda. Vi träffas för det mesta i vår föreningslokal Gäddan. Vi jobbar ibland praktiskt med lokalen, ibland diskuterar vi händelser och historier, skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka.

Vi välkomnar alla som är intresserad av Skärgården och dess miljö.

Medlemsavgiften är 200:-/år

Bg 5705-0700

Välkommen att bli medlem!

INSTÄLLT

Vår verksamhetsplan för 2020 har fått sig en rejäl käftsmäll!

"Söderhamns Kust & Skärgårdsförenings uppgift är att värna om och vårda kustens miljö och dess kulturarv och föra detta vidare till kommande generationer. Ge utrymme för den bofasta och yrkesbedrivande befolkningens behov. Ge möjlighet till ett rikare friluftsliv och fritidsverksamhet för alla. Sprida information och kunskap om skärgårdens natur och kultur med mera."

Årsmöte den 25 mars kl. 1900 i Studieförbundets lokaler

Förbereda 400-årsjubileet tillsammans med Norrala hembygdskommun och Skärså IF.

Planera arbetsgrupper att hjälpa till inom olika områden

Inbjudna till arbetsdag i början på juni.

Österdagarna 7-8-9 juli.

Visning av Storsjöfruns fyr 11-12 juli.

Skärgårdsvandring 15:e Juli

Höstmöte i mitten på november med något aktuellt tema.

Adventsfirande på Gäddan 1:a advent.

och

Öppethållande på Fiskariumset Gäddan, förutom Österdagarna och Adventskaffet, sker genom bokning pr. telefon 070-8168411. Helst ser vi att det blir minst 6 personer. Minimipris 200:- pr. grupp.

Jobba på att vi är
fortsatt starka
när vi ser ljuset
i tunneln!

Tyvärr måste vi ställa in allt detta denna sommar och istället sikta på 2021.

Vi återkommer i höstnumret av Bränningen med information om våra planer för resterande del av detta bedrövliga år.

Styrelsen

Bränningen nr 3 Manusstopp 19 oktober.

Bli medlem i
Söderhamns Kust & Skärgårdsförening
Stödjande eller arbetande—alla är välkomna

